

Kalotaszeg Reménye

„Várván a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését.” (Titusz 2:13)

21. szám, 2018. január

Keresztény szellemiségű havilap

Téli séta Kalotaszeg peremén, Felsőroskán. A háttérben a havas Vigyázó.

Figyelő

Gyomirtó: Támadás az Élet ellen

Néhány évvel ezelőtt legelőször egy szilágysági faluban láttam olyasmit, ami mélyen megdöbbentett: egy családnál, ahol megszálltam éjjelre, a ház körül, jókora területen semmi sem nőtt: csak a sima föld éktelenkedett több száz négyzetméteren. Úgy tűnt, pázsit lehetett itt valamikor, de egyszerűen eltűnt!

Amikor a ház gazdáit efelől kérdeztem, ezt válaszolták:

– Ja, hát mi sokat utazunk, és ha hazajövünk, nincs időnk a gyepet nyírni, azzal foglalkozni. Így hát egyszerűen kiirtottuk a fűvet, a helyét pedig évente gyomirtózzuk, hogy nehogya valami megte-remhessen rajta.

A házaspár kedvesen mosolygott: látszott, hogy mindketten egyetértésben dolgozták ki e stratégiát.

Mint harmadik generációs városi gyerek, mindig is vágyakoz-

tam egy nagyobbacska telken levő falusi házra, ahol reggelente harmat csillog a fűszálakon, virág-szirmokon és az árnyas fákon madarak dalolnak.

(folytatás a 2. oldalon)

Figyelő

Gyomirtó: Támadás az Élet ellen

(folytatás az 1. oldalról)

Ugyanakkor néztem ezt a nagy, barna, halott telket, amely nem az enyém, és ahova talán sosem térek vissza, és a „praktikus” magyarázat ellenére egy elűzhetetlen szomorúság telepedett a szívemre.

Felfedező útra indulva az addig ismeretlen faluban, nemsokára a parókia elé érkeztem. Szóba elegyedtem a tiszteletes úrral, s többek között elmondtam neki az azelőtt látottakat. Elgondolkodva válaszolt:

– Ismerem azt a telket. Azzal amit tettek, az életet semmisítették meg.

Azóta már egyre többször látam ilyesmit. Maros megyében, az országutak mentén – hogy a felövő gyomokat ne kelljen évente többször levágni – a mienkben,

és más megyékben, falvakon: kerítések, sáncok mentén, a fűvet, vagy a már jókora gyomokat locsolják le, melyek azután sárgán ágaskodnak, mindent elcsúfítva – mert így könnyebb.

Már megszoktuk a mindenhol – fűben, utak mentén, erdőkben, használatlan telkeken – szétdobált szemetet, a szemétdombnak használt patak- és folyómedreket, és most még ez is: itt valamilyen – életet és szépet gyűlölő – ször-

Gyomirtózott sáncszéle a Beszterce-Naszód megyei Magyardécsében

... és ahol vállalták az élet „kényelmetlen” voltát (ugyanott)

nyeteg bújik meg a ma embere elméjének legsötétebb zugaiban...!

Akkor...

Kilencven áprilisát írtuk: én is, és szinte minden velem egykorú barátom, a nemrég azelőtt lezajlott marosvásárhelyi eseményeket követően Nyugat felé igyekeztünk: Magyarországra, vagy annál is tovább.

– Nem lehet tudni, mi lesz mindebből – mondogattuk. Sokan megfogadták, soha többé nem jönnek vissza ebbe az országba. (Véleményem szerint az, hogy Erdély akkor nem vált egy második – jobban mondva első – Jugoszláviává, a háború és a népirtás minden borzalmával együtt, egyedül a könyörülő Mennyei Atya közbelépésének, és a Szentlélek fékező erejének tulajdonítható.)

Kedves barátaim révén, rövid időn belül a budapesti református teológián, a Ráday Kollégiumban kaptam jó szót, befogadó szeretetet, szállást és teljes ellátást. Az otthoni egyszemű média, s az általános kellemtelen, bizonytalan hangulat keltette feszültségem fokozatosan felengedett, és lassan tervek kezdtem szőni: egy új kezdet állt előttem.

Eközben a kolozsvári teológiáról diákok érkeztek ki Pestre, néhány hetes tanulmányútra. Elképedve látták az anyaország főváro-

Tartalom

Kalotaszeg Reménye

21. szám, 2018. január

Figyelő	1
Igemorzsák.....	12
Egészségünk	14
A hónap receptje	19
Utam Istennel.....	19
Kalotaszegi Angolóra	22
A kereszténység története (3. rész)	25

sába érkező egyre több erdélyi fiataalt, s ezt kérdezték tőlünk:

– Ha mindenki elmegy, ki marad otthon? Ha ti, a fiatalság mind eljöttök, mi lesz Erdéllyel..?!

Borzalmas súllyal nehezedtek e szavak szívemre akkor, és azóta is: amikor az évek folyamán többször latolgattam azt, hogy talán nekem is a boldogulást valahol máshol kellene keresnem; amikor üresedő falvainkat, fogyatkozó népünket szemlélem; amikor alkalom adódik egy-egy hegycsúcsról az Erdélyt övező hegykoszorú alkonyati fényben fürdő gerinceit látnom; amikor

Mások fülében talán
furcsán hangzó anyanyelvünk
Isten ajándéka, melynek
számunkra zenéje, íze
és súlya van.

valamely idegen, a mienknél gazdagabb országban tartózkodom; amikor egy-egy történelmünkről szóló könyvet megnyitok: rádöbbenek arra, hogy Isten akaratából erdélyi magyar vagyok.¹

Szülőföld...!

Mond-e még e szó valamit neked, kedves olvasó?

Valóban, Isten szemében minden ország és azok népe kedves, hisz Ő mindannyiunk alkotója, de felfogtuk-e azt, hogy a magyar népet is Isten alkotta, és az Ő Gondviselése vezette őseinket a Kárpát-medencébe, beleértve szűkebb hazánkat is?

¹ A nemzetiség is sokszor egy furcsa dolog: habár ereimben, Isten akaratából csak 50 százalék magyar vér csörgedezik – a többi zsidó, román meg német – mégis (vigasztalom magam) magyarabb vagyok Petőfinél, a legnagyobb magyar költőnél, akiben származás szerint egy cseppnyi magyarság sem volt – csak a szíve volt az.

**Ahol az új élet kezdődik: vistai jegyespár 1940-ben
(Szallós Pál és Mátyás Erzsike)**

Ő teremtette meg és adta elméjünkbe a nemzedékről-nemzedékre átörökített, és más népek fülében oly furcsán hangzó nyelvünket, amelynek azonban számunkra zenéje, íze és súlya van.

Amely nélkül már nép sem lennénk, csak másokba, erősebbekbe, életképesebbekbe beleolvadó, arctalan hólé...

És egy halk szó, mely a szívembe küldetéstudatot suttogott, visszasodort, röpített ide, ahol minden

**És három évtizeddel később: lányuk,
Erzsike, első gyermekével, Tündével**

A nagy Duna ilyen kis patakokból születik újra, meg újra... Gondoltál a te rendkívüli szerepedre? (A Magyarlóna felett a Fenes patakba ömlő Isztolna patak felső szakasza)

hegy, erdő, patak, domboldal, templom, épület, falu és város, és még a talpam alatti föld is valamit tud rólam, valamit rejt arról, ami most még a múlt ködébe vész.

Újból megszólítalak, kedves olvasó: gondolnád-e, hogy a te életednek, talán nehéz, bonyo-

dalmas éveidnek, itt és most, tegnap és holnap, értelme van, volt és lesz – az Ő mindentudó és szerető szemében?

...és most

Évek teltek el.

Olyanok, amelyek be-tanítottak a „legfontosabb” értékekre: a pénzre – és mindarra, amit azzal meg lehet vásárolni –, a kényelemre, a minden időt lekötő médiák bűnt és izgalmat lehellő borára, az élj ma, és csak is magadnak filozófiára, a globális, farmerbe bújt, Coca-Cola kultúra minden népet magába olvasztó, bármely azonosságtudatot megsemmisítő kohótüzeének táplálására...

A feleségem szüleinek a padlásán éveken át, néhány ládában búza és árpa állt. S ha a padlásan gabona van, akkor oda az egerek is fellátogatnak. A falusi ember azonban ki tud fogni rajtuk.

Egy nap apósom, az egércsapdák különböző fajtáiról szólva, ezt mondta:

– Az egeret az étel mozgatja.

Azaz, nem tud ellentálni a csatlétekként szolgáló füstölt szalonna szagának, még akkor sem, ha körülötte a ragasztóban, vagy a csapdák lecsapódott nyelve alatt már több társának holtteste, avagy akkor is zajló haláltusa-ja jelzi azt, hogy itt valami nincs rendben.

Ilyenek vagyunk mi is. Minket a pénz, meg a jobb kereset, a kényelem szeretete, az élvezetek reménye meg az önzés mozgat, és nem érdekel már minket sem rokon, sem barát, sem szülőföld, de még szülő, és sokszor házastárs és gyermek sem: sodor az ár, erős a kísértés. Mint kísérleti egerek futkosunk ide-oda egy Gonosz Akarat által megtervezett ravasz földi labirintusban.

Igen, mert ellentálni, összefogni, kitartani és szeretni – azaz megmaradni – sokkal nagyobb erőfeszítést igényelne, amelyre önző szívünk nem hajlandó... és szemünk a füstölt szalonnadarabra tapad, és nem akarjuk meglátni a lecsapódni kész, hideg vasat.

Mert könnyebb így, kényelmesebb így.

2015 táján egy mezőszéki faluban dolgoztam, és este, szoká-

Őket tartjuk tehernek?!

Szucsági lány-ikerpár, 2016-ban

Győrmonostori származású testvérpár – Eszter és Panna

somhoz híven, az útszélen stopoltam. Nemsokára lefékezett a falu kedves, fiatal lelkésze, akivel nemrég azelőtt ismerkedtem meg a parókián.

A hazafelé vezető úton beszédbe elegyedtünk, többek között kiöregedő falvainkról, már bezárt vagy bezárófélben levő iskoláinkról. Vajon mi lenne a megoldás...?

A tiszteletes úr hirtelen ezt mondta:

– Sehol a Bibliában nem írja azt, hogy a magyar népnek meg kell maradnia. Mint annyi más népre, amely eltűnt, kihalt, ránk is lehet, hogy ez a sors vár.

Ha nem várunk csodákat és nem is hiszünk bennük, akkor azok nem is fognak bekövetkezni.

Huszonöt év telt el a Ráday falai között elhangzott, a szülőföld elhagyását számonkérő szavak óta.

Ez a huszonöt év egy másfajta lelkészt, egy másféle gondolkodást termelt ki: egy olyat, amely elkönyveli a valóságot, nem álmodozik és nem akarja erejét pazarolni a változhatatlan megváltoztatására.

Mely hűvös fejjel mérlegel, és ha eljön az ideje, bezárja az üres, pókhálós templomot, kihozza dolgait a hívek nélkül maradt parókiáról, és a régi időkről mesélő kulcsokat leadja egy csodákat rég nem váró, kihalt folyosójú Központi Hivatalban.

És valami felől biztosak lehetünk: ha nem várunk csodákat és nem is hiszünk bennük, akkor azok nem is fognak bekövetkezni.

Harc nélkül nincs győzelem. Áldozat és kitartás nélkül nincs semmilyen eredmény.

Azaz mégis van: az üresség, a pusztulás és a halál.

Az a nemkívánt...

A régiek azt mondták róla: áldott állapotban van.

Mondhatták, mert Isten Igéje tanította őket erre:

„Ímé, az Úrnak öröksége a fiak: az anyaméh gyümölcse jutalom.” (Zsoltár 127:3)

„Ha pedig szorgalmasan hallgatsz az Úrnak, a te Istenednek szavára, és megtartod és teljesíted minden ő parancsolatát (...) Áldott lesz a te méhednek gyümölcse és a te földednek gyümölcse, és a te baromdnak gyümölcse (...) Áldást parancsol melléd az Úr a te csüredben, és mindenben, amire ráteszed a kezdet.” (5 Mózes 28:1,3,8)

Ma azt mondják: terhes. Ez sem lenne rossz, mert a teher lehet édes, kívánt is.

Csak hogy a legtöbbször egy másik jelzőt ragasztanak hozzá. Nemkívánt.

E társítással sulykolódik be e fogalom a gyermekkorából alig kilépett lányok elméjébe:

– Hogyan lehet elkerülni a nemkívánt terhességet... Mit lehet tenni a nemkívánt terhesség esetén... Milyen jogai vannak a nőnek, ha a terhességét nemkívántnak minősíti... és így tovább.

Gondterhelt, lányuk „jövőjét” féltő anyukákkal, a felmerült „problémát” hamar megoldó „segítőkéz” orvosokkal, a ti-

Ennek, az egyik szamosfalvi kertben álló kajsziabrackfának a nagyon finom gyümölcsei, nem lévén aki leszedje őket, az elmúlt év nyarán majdnem mind odavesztek. Mi mennyire értékeljük az életet?

zenészeknek óvszert osztogató „jóindulatú” kampányokkal, fogamzásgátló gyógyszerekről és módszerekről szóló broszúrákkal – párhuzamosan a szabados nemi élet és az élvezethajszoló, önző életmód jogosnak való kikiáltásával – van kikövezve egy nép lelki-testi kihalásának útja.

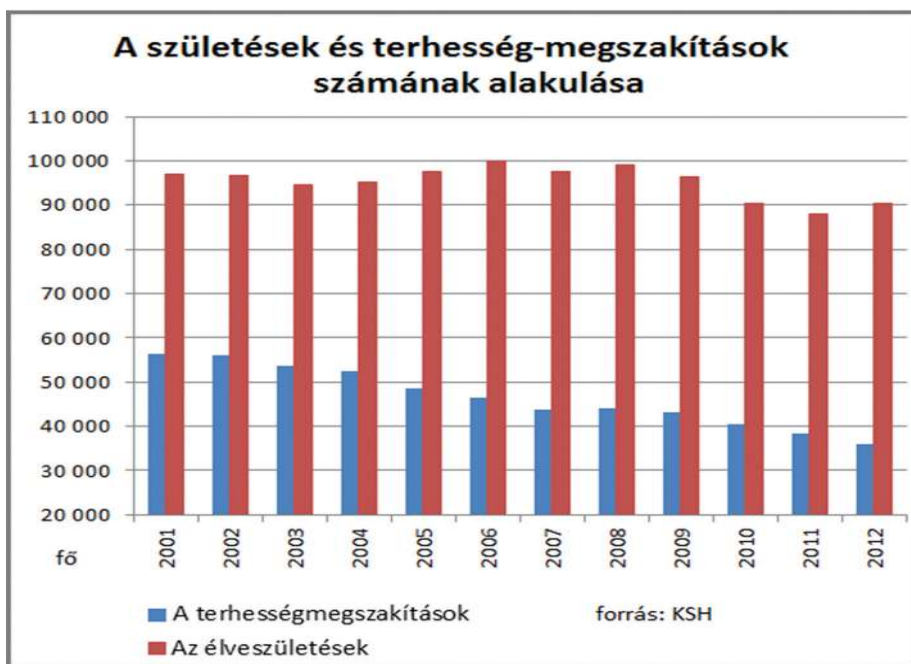
Mert a Biblia elveitől és annak Istenétől rohamosan távol-

Ez lenne a mi jövőnk?

Az (Isten szemében emberölésnek számító) terhességmegszakítások száma Magyarországon az utóbbi évtizedekben folyamatosan csökkent

Habár kevesebb az abortusz, a születések száma is sajnos csökkenőben van

dó modern ember más elveket és más istent választott: a bűnös szórakozást, a kényelemben és az anyagi javakban való mértéktelen dözölést – a nagy bálványisten, a minden jónak ellensége, a gonosz Lázadó Sátán utasításai szerint – aki emberölő volt kezdettől fogva.²

2 „Ti az ördög atyától valók vagytok, és a ti atyátok kívánságait akarjátok teljesíteni. Az emberölő volt kezdettől

A nagy támadás

Két, Isten által még az Édenkertben megalapított intézmény létezik ma, amely az ember életét és méltóságát hivatott védeni.

Az első a házasság: Isten Ádámot és a neki segítőtársul aján-fogva...” (János 8:44 – Jézus szavai a farizeusokhoz)

dékozott Évát – azaz *Életet*³ – egy testté nyilvánította,⁴ majd később leszögezte:

„Amit azért az Isten egybeszerkesztett, ember el ne válassza.” (Máté 19:6)

A második a szombat szentsége, melynek hivatása hétről-hétre emlékeztetni minket arra, hogy Isten a mi Teremtőnk, és minékünk, az Ő képére és hasonlatosságára teremtett magasztos lényeknek,⁵ csak Őneki kell engedelmeskednünk.

„Megemlékezzél a szombatnapról, hogy megszenteljéd azt.” „Mert hat napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megnyugovék. Azért megáldá az Úr a szombat napját és megszentelé azt.” (2 Mózes 20:8,11)

Sátán mindkét intézményt gyűlöli, és lerombolásukat céljál tűzte ki.

Főleg a túlnyomóan saját kezében levő, és az ő gonosz szándékait kiszolgáló szórakoztatóipar és médiák által az emberiség jó részét meggyőzte arról, hogy a parázna, egyre romlottabb testi élvezeteket hajszoló életmód nyújtja az igazi boldogságot. Ehhez Isten törvényét, sőt magát Istent is idejétmúlt, a mítoszok és a babonák világába illő zavaró tényezőknek állította be.

A család az emberi társadalom alapvető sejtje. Ha Krisztusnak már nincs mit keresnie családjaink nagyrészeiben, akkor ne csodál-

3 A *Chawwah* – magyarul *Évának* transliterált – ó-sémita szó *Életet* jelent. „Nevezte vala Ádám az ő feleségét *Évának*, mivelhogy ő lett anyja minden élőnek.” (1 Mózes 3:20)

4 „Annakokáért elhagyja a férfiú az ő atyját és az ő anyját, és ragaszkodik feleségéhez: és lesznek ketten egy testté.” (1 Mózes 2:24)

5 „Teremté tehát az Isten az embert az ő képére, Isten képére teremté őt: férfiúvá és asszonnyá teremté őket.” (1 Mózes 1:27)

kozzunk, ha ott az ellenség démonai veszik át az uralmat – nyilvánvaló avagy rejtettebb formában.

Másrészt a szombat szentségének és magának a hatnapos teremtés aktusának a tagadása, és az evolúció logikátlan és esztelen elméletének elfogadtatása révén az ember a saját szemében csupán a természet vak erői által irányított, intelligens állattá válik, aki jelenlegi szintjét az evolúció mozgatórugójának, a dzsungel kegyetlen törvényének – azaz, a gyengébbeknek az erősebbek általi elpusztításának – köszönheti.

Amikor minden felborul: a feminizmus három hulláma

Az első hullám a francia forradalom eszméi alapján, a 19-20. század fordulójára tehető, és főleg a nők szavazati jogának elérésével foglalkozott. Először Angliában és az Egyesült Államokban, majd más országokban is beindult e mozgalom. Tüntetések, sőt erőszakos cselekmények is kísérték e harcot, sokszor fizetett mérénlyöklökkel.

Az első világháborút követően nyugati kormányok, kevés kivétellel, kiterjesztették a szavazati jogokat a nők és a férfiak nagy részére, s ekképpen a mozgalom első hulláma elcsendesedett.

A második hullám kezdete egybeesik a hatvanas évek Egyesült Államokban beindult szexuális forradalmával. E hullámban a médiákban és a kultúr- meg háttérpolitikában munkálkodó erők a lányokat és nőket arra buzdították, hogy mindenben a férfiakkal egyenlő szerepre törekedjenek.

Ekkor vált általánossá – a háború idején már megtapasztalt, és az akkori, férfi-munkaerő hiány

Az első hullám: angol „szüffrazsettek” (a suffrage: választójog jelentésű angol szóból)

miatt fellépett – nagyméretű női munkavállalás. A háború utáni évtizedek filmjeinek dohányozó, független, törtető nőideálja meghozta gyümölcsét: a „fakanál és a pelenka” egy otthoni, lerázandó „rabszolgaság” jelképeivé váltak. A hetvenes évek végére a nyugati világban (s ugyanígy a mi szocialista tömbünkben is) – az abortuszok számának rendkívüli növekedésével együtt – ritkasággá váltak az otthon maradó, há-

ziasszonyi és édesanyai szerepet főállásban vállaló nők.

Helyettük megjelent a ma is jól ismert bölcsőde, meg hosszú ovi és iskola (no meg az idős, tehetetlenülé váló szülők számára az idősotthonok és elfekvők). Ekképpen, ami az időt és a befolyást illeti, jó részt az intézmények és a médiák vették át a gyermeknevelés szerepét, az édesanya vagy feleség főztjét pedig a gyorséttermek, vagy a nagyáruházak fagyasztott és ké-

Régi egyházi bölcsőde

Mi a fontosabb: a karrier, vagy a gyermeked lelke?

szételei helyettesítették. Végül is hogyan lehetne elvárni egy, ott-honról napi tíz-tizenkét órát hiányzó nőtől azt, hogy fáradtan hazaérkezve még ellássa a régi anyák és feleségek hagyományos teendőit?

Erre azt szokták mondani: mostanára megnöttek az igények, nem elég egy fizetés. Csakhogy kevesen gondolnak arra, hogy a kertes házban élő, naponta finom ételeket készítő, gyermekeivel együtt kertészkedő és téli eltevésekben szorgalmas, a férje fizetését bölcsen beosztó, házat tisztán tartó és gyermekeit nevelő, tanító anya milyen sok, mind anyagi, mind lelki „hasznot hajt”...! És ha az ilyen család valóban Krisztus-központú, akkor az a gyermekek számára a földi mennyországot, a világ legkívánatosabb helyét fogja jelenteni, s így ők is alig várják, hogy a maguk során ilyen családot alapítsanak.

A törtetést és az anyagi javakat gyakorlatilag istenítő Egyesült Államokban például a törvény csupán három hónap(!) gyermekszülési szabadságot biztosít a nőknek, s ha ezután azonnal vissza nem térnek munkahelyükre, elveszítik azt, és tovább semmi-

lyen juttatásban nem részesülnek. Az „álmok országa” enélkül is jókora szaporulattal bír, pl. a világ minden részéről odaáramlók révén – ugyanakkor valamilyen okból egyre több bűnt és lelket megsemmisítő borzalmas filozófiát termel ki, és terjeszt szüntelen.

Ma már a nyugati típusú nők nagyrészeének fontosabb a saját fizetés és a karrier, mint a család. A középréteg egyre jobban kereső asszonyai megkapták áhított „függetlenségüket”, azaz nem függenek többé a férjük (ha még egyáltalán van nekik ilyesmi) pénztárcájától.

A baj csak az, hogy az érzékeny, szeretetre teremtett Éva lányainak a tévénovellák, a munkahelyi sikerek, a válások, meg a „kirúgott”, vagy (a lehetőségek szerint) sűrűn váltogatott „partnerek” nem hozták meg a várva-várt boldogságot. E hullám becsapottai közül sokan csak a negyvenes éveikben ébred-

tek, ébrednek rá arra, hogy jó lett volna bár egy gyermek, vagy egy normális, régimódi család... de talán egyesek még akkor sem.

A *harmadik hullám* a kilencvenes évek elején indult, és ma is tart. Ez a szerepek felcserélődésének korszaka, amelynek keretében a nőket arra bátorítják, hogy tipikus férfi pozíciókat célozzanak meg. Ekkor jelentek meg egyre nagyobb számban, mind a filmekben, mind a valóságban, a rendőr-nők, katonatiszt-nők, igazgató-nők, ügyész- és bírónők. Mindenféle felelősségteljes állást betölthet ma egy nő is.

Ugyanakkor, a női ökölvívással és a női focival párhuzamosan megjelentek a bébi-szitter⁶ férfiak, kasszás-férfiak, munkába

⁶ *Baby-sitter*: az angol *baby* – kisbaba, és a *to sit* – ülni szavakból. A babával ülő, arra ügyelő személyt jelent.

A gyermekednek rád van szüksége

igyekvő feleségek otthon maradó, gyeseen levő(!) férjei, és egyéb furcsaságok.

Másrészt számos családban (vagy partnerkapcsolatban) a nő többet keres a férfinál, ami gyengíti ez utóbbi önértékelését, de ugyanígy a család részéről való megbecsülését is.

E hullám keltette zűrzavar-nak természetes következménye minden eddigi, családhoz és nemekhez kapcsolódó (valójában bibliai alapú) struktúra megkérdőjelezése, mely a legújabb, LGBT-nek nevezett mozgalomban jut kifejezésre (*Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender* szavak kezdőbetűiből). Ez egy rettenetes, népünket és a magyar nyelvterület országait is fenyegető utálatos filozófia, mely által a gonosz erői az ókori Szodoma és Gomorra lakosainak szintjére szeretnék süllyeszteni az Isten képére alkotott, és szent életre elhívott embert. (Ezekről bővebben majd egy másik cikkben szólunk.)

A család és a nő hagyományos helyzetét felborító nyugati típusú társadalmakban a gyermekek, sőt a házasság is egyre inkább nemkívánatos tehernek tűnik,

Ezzel szemben azok az – általában szegényebb, és számos nyugati által lenézett (afrikai, ázsiai, latin-amerikai) – népek szaporodnak továbbra is, ahol a gyermeket még mindig áldásnak tartják, a nő fő szerepe változatlanul az anyaságban és háziasszonyi művoltában teljesedik, megőrizve ugyanakkor a férje mellett betöltött segítőtársi szerepét.

Itt valakinek rögtön eszébe juthat a harmadik világ muzulmán és egyéb pogány vallású társadalmában élő nők sokszor kiszolgáltatott helyzete. Ez igaz, de ahol így van, ott mindez a Bib-

lia és a szerető, igaz Isten ismerete hiányának tudható be – és nem az eredeti családmodell tovább élésének.

Ahova Sátán az Isten képére teremtett Évát lerántotta: női ökölvívás, Buenos Aires, 2011

Nagycsalád – lehet-e, érdemes-e még?

E téma befejezéséhez közeledve szerettem volna néhány mai, jól működő, magyar sokgyermekes családot bemutatni. Ha lehet, Kalotaszegről. Csakhogy sajnos, nem találtam. Bizonyára vannak valahol, és ismerek néhány lelkes családot, ahol négy vagy akár több gyereket is vállaltak, de erre

Mondhatná valaki: ők persze megengedhetik maguknak! Frederik és Mária dán koronahercegi pár, négy gyermekükkel

**A Szászfenesei Neş család:
A szülők az egyik lányuk, Eszter
esküvőjén**

azt mondhatnánk: persze, nekik könnyű. Ott a szolgálati lakás, meg a különféle segélyek, juttatások... de hát a mi kis fizetéseinkből...

Nehogy itt tévedésbe essünk: vannak sokkal jobb anyagi helyzetű magyarok, ahol csak egy-két gyermeket vállaltak, vagy még annyit sem. Vajon az előbbieknél nem-e a szeretet meg a bátorság több...?

Amikor tíz évvel ezelőtt Szászfenésre költöztünk, a település régebbi részét (azóta számos új negyed épült) fokozatosan bejártam a könyvkiadónk ajánlatával, és alkalmam volt megismerni néhány valódi nagycsaládot. Ezek mindannyian románok, és a pünkösdi hitfelekezethez tartoznak, amely-

nek keretében a gyermeket Isten ajándékának tartják. Két nyolc gyermekes, egy kilenc gyermekes és egy tizennégy gyermekes családról van szó.

Megkérdeztem a gyülekezetük presbiterét, hogyan boldogulnak ezen családok:

– Az Úr megsegíti őket... mindenestre a gyülekezettől sosem kértek még segítséget.

Jobban megismerve őket, érdekes dolgokat fedeztem fel: a gyerekek nem különködnek, hanem mindent megesznek, amit a – mind a négy esetben otthon maradt – édesanya főz. Ügyelnek a ruháikra, és segítenek a szülőknek. A nagyobbak mindenféle munkákat vállalnak, nyáron, de az iskolai év folyamán is. Az egyik, nyolc gyermekes család tizenhat-tizenhét éves lánya például naponta az iskolából egyenesen egy családhoz ment, kisgyereket felügyelni, és eközben a leckéit is elvégezte. Egy másikuk a nyári vakációban üzletben árult.

A tizennégy gyermekes (kilenc lány, és öt fiú) Neş családot meglátogatva, megkérdeztem az édesanyját:

– A kedves férje mivel foglalkozik?

Kilenc lány és három fiú...

...és még két fiú

A melegsza mosi, tizenkét gyermekes Pop házaspár: a képen mind a kilenc fiuk és három lányuk, ezen kívül egy vőjük, három menyőük és négy kisunokájuk látható

– Hát mindig is egyszerű munkásember volt. Most egy raktárban dolgozik, áru-lerakóként.

– De hát hogyan lehet egy fizetésből fenntartani egy ekkora családot?

Kiderült, hogy a szülők Kalotaszeg pereméről, az Erdélyi Sziget-hegység Dealu Negru (Jósikatelep) helységéből származnak. Minden évben több hektár burgonyát ültetnek, és azt eladják. A kenyérüket maguk sütik, a falun élő nagyszülőknek pedig délutánonként, hétvégeken meg nyáron besegítve, állatokat tartanak és vágna k.

Amíg a gyermekek kisebbek voltak (ma már több lánya férjhez menve, elkerült a háztól), a nyári hónapok nagy részét a hegyekben töltötték, gombát és erdei gyümölcsöt (áfonyát, málnát, veresáfonyát) szedtek, melynek nagyját a meghatározott kilónkénti áron beadták a gyűjtőközpontba, míg a kisebbik részét el-tették télire. Ősszel csipkebogyót szednek, a nyert pasztát pedig értékesítik.

Nemrég beléptem a házuk alatti terjedelmes pincébe: mint-ha egy nagyáruház lerakatában lettem volna! A nagy mennyiségű burgonya mellett zöldségek, savanyú-káposztás hordók, a szám-os, hosszú polcon pedig rengeteg befőtt, savanyúság, zakuszká tanúskodott arról, hogy itt sem a szülők, sem a gyerekek a restség kenyerét nem eszik.

A házukban tévé és Internet nincs. Az egyik lányuk éppen most doktorál, de az Internetről csak az egyetemen tölthet le anyagokat.

Azt mondhatná valaki, hogy ez a mai, modern világunkban már túlzás. Hisz akkor mi lesz a gyerekekből?

Felidézem most őket: a lányok szinte mindig mosolyognak, kedvesek, szépek. Mind itt, mind a többi, említett családban az apák és a fiak is szorgalmasak, sok mindenhez értenek, családközpontúak. Túlnyomó többségüknek dohány, alkohol és trágár beszéd nem illeti ajkaikat. A gyermekektől szinte mindig körülvevő fele-

ségek nyugodtak, saját maguk diktálta munkatempóban dolgoznak, és mindig van idejük egy jó szóra. A lakásokban rend, tisztaság uralkodik.

Erdélyi asszonyoknak alkalmuk volt New York Brooklyn nevű részében⁷ zsidó családoknál dolgozni.

– Gazdag, nyolc gyermekes családnál voltam – mesélte egyikük – de tévét a házban nem láttam. Az anya háziasszonyként otthon maradt, esténként együtt ettek, beszélgettek. Szabad idejükben kirándultak, sportoltak. Péntek esténként már égett a szombatkezdési gyertya, az egész házban ünnepi hangulat uralkodott, és a család már együtt volt a finom ételekkel teli asztal körül.

Mit szerettem volna mindezzel elmondani?

Isten így szólította fel földi gyermekeit:

„Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet...” (1 Mózes 1:28)

⁷ Brooklynban ma kb. két millió zsidó lakik

Amikor még a lányok gyermekkortól kezdve feleségnek és anyának készültek: magyar kislány a játékaival – kb. száz évvel ezelőtt

Kedves Olvasók! A mi népünk-re vajon ez nem érvényes?

Befejezés

Drága mai Évák!

A férfinak, mint a család fejének⁸ a szerepe is rendkívül fontos,

8 „Mert a férj feje a feleségének, mint a

azonban Isten főleg a ti kezetek-be – mint fiatal lányok, majd feleségek és édesanyák – helyezte a rettenetes felelősséget: az emberiség sorsát, és az eljövendő életet.

Krisztus is feje az egyháznak...” (Efézus 5:23)

Minden eddigi embernek valamikor volt egy édesanyja, aki megtehetette, vagy megtehetette volna azt, hogy gyermekét a szeretet Istene felé irányítja.

Vállaljátok-e ezt a magasztos hivatást?

Akartok-e élet illata lenni az életre...?

„Derék asszonyt kicsoda találhat? Mert ennek ára sokkal felülhaladja az igazgyöngyöket. Bízik ahhoz az ő férjének lelke (...) Markát megnyitja a szegénynek, és kezeit nyújtja a szűkölködőnek. (...) Erő és ékesség az ő ruhája, és nevet a következő napnak. Az ő száját bölcsen nyitja meg, és kedves tanítás van nyelvén. Vigyáz a házanépe dolgára, és restség kenyerét nem eszi. Felkelnek az ő fiai, és boldognak mondják őt, az ő férje, és dicséri őt. (...) Csalárd a kedvesség, és hiábavaló a szépség: amely asszony féli az Urat, az szerez dicséretet magának!” (Példabeszédek 31:10-11,20,25-28,30)

Jancsó Erik,
Szászfenes

Igemorzsák

Isten szeretete és a nélkülözhetetlen megbocsátás (2. rész)

„Ha ellenben megtartjátok a királyi törvényt az Írás szerint: Szeressed felebarátodat, mint tenmagadat, jól cselekesztek.” (Jakab 2:8)

Lássuk hogyan cselekszik szerető Istenünk. Ő az, aki elsőként megbocsát, példát mutatva ezáltal. Köszönjük meg, hogy Ő a kezdeményező, aki szeretetével lekötötte, és Akinek trónu-

sa elé majd hálával és örömmel állhatok, a Megváltóm érdeme által.

Mi választhat el minket Isten szeretetétől?

„... a ti vétkeitek választanak el titeket Istenetektől, a bűneitek fedezték el orcáját ti előttetek...” (Ésajás 59:2)

Íme a figyelmeztetés! Az isteni mérce az Ő törvényében kifeje-

zett igazság. E törvény áthágása jelenti a bűnt, ugyanakkor ennek betöltése, azaz a törvénynek való engedelmesség csak szeretet által lehetséges.

Aki szereti Istent és felebarátját, az a Törvényt betöltötte:

„A szeretet nem illeti gonosszal a felebarátot. Annakokáért a törvénynek betöltése a szeretet.” (Róma 13:10)

A Kalotaszentkirály mellett fekvő Hármaskő-hegy (1150 m, Tömöldök-csúcs), és a mögötte magasodó 1836 m magas Vigyázó-hegy (régi nevén Kalota-havas)

Csak a szeretetben alakulhat ki a harmonikus, felhőtlen viszony.

Mivel Jézus Krisztus személyes mintaképem, minden felebaráttal a Tőle származó szeretet szerint kell eljárnom.

Ha még bűnszerető vagyok, és eltűröm azt az én életemben, akkor ezáltal kimutatom azt, hogy nem fogadtam be az Ő szeretetét.

A szeretet tudja, hogy ami nekem nem jó, nem építő – az Neki sem tetsző. Másrészt, a szeretet figyelemmel van az embertársra, megadva annak a szabad választás lehetőségét – úgy, ahogy ezt Isten is megteszi velünk.

Elemazzuk a következőkben a megbocsátás hármaskénti szintjét.

Először is: ha megbánjuk és beismerjük Előtte bűneinket, akkor Isten is megbocsátja azokat – a lázadást, törvényteleniséget, önzést, ellenségeskedést. Ekképpen áll vissza az ember és Isten közötti bizalmi jóviszony.

„Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket

és megtisztítson minket minden hamisságtól.” (1 János 1:9)

Meggyőződésünkkel válik, hogy Ő a valódi, igaz Atyánk, hiszen visszafogadott minket, gyermekeivé lettünk. Létezhet-e ennél értékeesebb felfedezés?

Másodszor pedig: hogyan hat ki mindez felebarátainkkal – családtagokkal, szomszédokkal, vagy akár a ránk ellenségesen tekintőkkel – való viszonyunkra?

Mennyei Atyánk velük szemben is elvárja az igazi szeretet alapján működő kapcsolatot. Rendezzük először az emberekkel való viszonyunkat, ami minket illet: ne haragudjunk senkire, majd ezt követően járuljunk hozzá, tisztá, felszabadult szívvel.

„... mert aki nem szereti a maga atyafiat, akit lát, hogyan szeretheti az Istent, akit nem lát?” (1 János 4:20)

A megbocsátás és a bocsánat elfogadása a keresztény életét jellemző magatartás.

Az igazi szeretet *„nem rója fel a gonoszt (...) mindent elfedez*

(...) mindent eltűr (...) soha el nem fogy...” (1 Korintus 13:5,7,8)

Ekképpen sikerül letenni lelki terhünket a kereszt lábánál, és szellemi erőink felszabadulása által képesek leszünk a jó cselekvésére.

Amint Megváltónk szeret minket és megbocsát nekünk, akként kell nekünk is tennünk felebaráttunkkal.

Mindannyian valamilyen emberi közösséghez tartozunk, tágabb értelemben pedig az emberiség nagy közösségéhez. Szeretjük-e a közösséget, amelynek részei vagyunk?

Ugyanakkor, ne feledjük: a valódi szeretet nem jelenti azt, hogy e közösség elvárásai, vagy az emberek véleménye válik elsődlegessé számunkra. Isten és az Ő értékrendje, elvárásai azok, amelyek az igazi keresztény életét alakítják.

Nem mindenki érti meg a megbocsátás szükségességét, vagy ha vágya is rá, nem találja annak útját – de mi, Isten kegyelméből és saját példamutatásunk révén segíthetünk neki.

Konfirmáció Bánffyhunyadon, 2016-ban

Harmadszor: a megbocsátás kihat a saját magunkra is. Minden alkalom, amikor sikerül Isten akaratára szerint lépni, új tapasztalattal gazdagít, és serkenteni fog arra, hogy egy másik rossz dolgot is elhagyjunk életünkben.

Mindez az Istennel való teljes kibékülés irányába fog hatni: tudat-

tosítva magunkban azt, hogy az Ő képét viseljük, életcélunkká válik el nem szakadni az Ő szeretetétől, elfogadva mindenkit és megbocsátva mindenkinek, úgy, ahogy Ő is elfogadott minket és megbocsátott nekünk a Jézus Krisztusban.

Az, hogy mennyire vagyunk keresztyének, azaz Krisztus-követők, egyenlő a – naponként Tőle

kapott – szerető és megbocsátó képességünkkel.

Ez a mi hitünk próbája, tudva azt, hogy cselekedeteink szerint leszünk megítélve.

*Kedves Földim!
Kedves Felebarátom!*

Szeretnél-e mindenkit szeretni és szívedbe befogadni? Mindenkinek megbocsátani?

Ha sikerülne, akkor ez a mi kicsiny szívünk nagy cselekedete lenne részünkről, az igaz istentisztelet, amely által méltón képviselhetnénk Atyánkat ezen a földön.

Drága Urunk, add mindannyiunk szívébe a megbocsátás és kibékülés örömét! A Jézus nevében. Ámen.

Fejes Lajos-Sándor,
nyugdíjas testnevelő tanár,
Bánffyhunyad

Egészségünk:

A magas vérnyomás (1. rész)

Bevezető

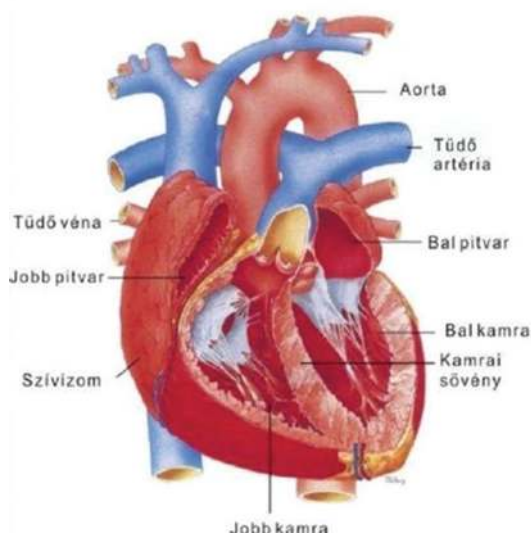
A magas vérnyomás, (latinul *Hypertonia*) a legelterjedtebb szív-érrendszeri betegség. Fő veszélyét a sokszor csak évek után kialakuló érrendszeri szövődmények jelentik. A legtöbb esetben az emelkedett vérnyo-

más kezdetben nem okoz jelentős panaszt a betegnek – és ez félrevezető is lehet. Ezért hívják a hipertóniát „néma gyilkosnak”, mert szinte észrevétlenül is képes súlyos szervkárosodásokat előidézni.

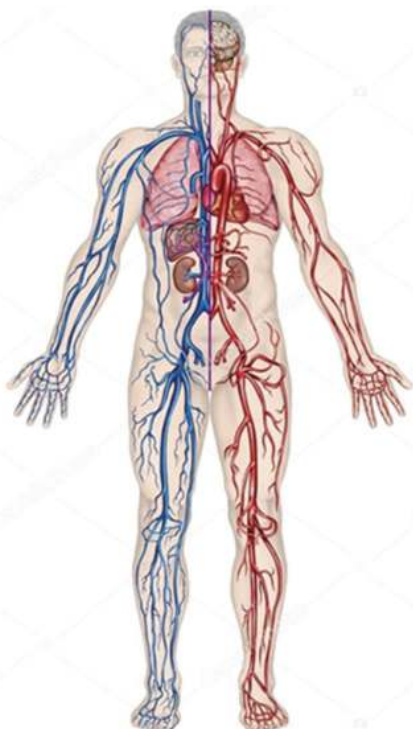
A vérnyomás folyamatosan, napszakonként, havi ciklusokban és évszakonként is változó érték, ezért nem vonható éles határ az élettani és a kóros vérnyomás értékei közé.

- Anatómiailag a szív úgy van felépítve, illetve fiziológiailag úgy

működik mint egy, a vért a testen át keringető pumpa.

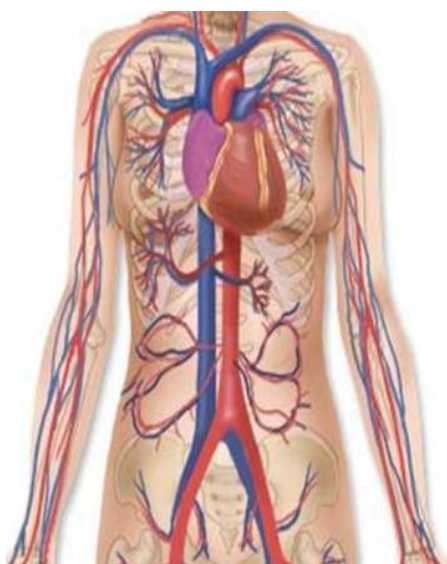
- A vérkeringés egy zárt rendszer. Abban az esetben, ha az erek nem tágulnak ki kellően ahhoz, hogy a vért átengedjék a test egyes részeibe, akkor ez a szívet megerőlteti, és erősebben kell dolgoznia (pumpálnia), hogy a vérnyomás emelkedése közben a vért mozgathassa.

- A vérnyomás az a nyomás, amit a szív és az artériák fejtenek ki azért, hogy a vér tovább juthasson a testben.

- A magas vérnyomás pedig az az állapot, melyben az ütőerek (artériák) falára feszülő nyomás meghaladja a normális értéket, más szóval a vér megnövekedett nyomással áramlik az artériákban.

A vérnyomást két mérőszámmal jellemezzük. Az első értéket nevezzük **szisztolés** értéknek, mely az erekben uralkodó nyomást mutatja a szív összehúzódásakor (ez az első érték mindig magasabb), a második **diasztolés** - értéket pedig akkor olvassuk le, amikor a szív kamrai elernyednek.

- A **szisztolés érték** jelenti a vérnek az artériák(véredények) fa-

lára gyakorolt nyomását abban a pillanatban, amikor a szív éppen befejezte a vér kilökését. A vérnyomás mérésénél ez az első érték.

- A **diasztolés érték** a vérnek az artériák falára gyakorolt nyomását jelenti a szív két összehúzódása között, amikor a szív elernyed, és közben megtelik vérrel. Vérnyomás mérésnél ez a második, kisebb érték.

Egy egészséges felnőtt esetében a következő értékeket mérhetjük:

- Szisztolés: kevesebb mint 130 Hgmm
- Diasztolés: kevesebb mint 85 Hgmm
- 140 Hgmm szisztolés és 90 Hgmm diasztolés érték már a vérnyomásbetegségre jellemző.

Hypertonia betegségről beszélünk, ha a vérnyomás nyugalmi helyzetben, legalább 3 különböző (egy hetes vagy hosszabb időközzel mért) értékének átlaga nagyobb, mint a 140 Hgmm szisztolés, vagy a 90 Hgmm diasztolés érték.

Magasnak tekinthető a vérnyomás akkor, ha annak csökkentése jelentős klinikai előnyökkel jár. Az erre vonatkozó vizsgálatok azt

Kategória	Szisztolés vérnyomás (Hgmm)		Diasztolés vérnyomás (Hgmm)	Ellenőrzés, követés**
Optimális vérnyomás	< 120	és	< 80	
Normális vérnyomás	120-130	és	80-85	1 év múlva
Emelkedett-normális vérnyomás	130-139	és/vagy	85-89	1/2 év múlva***
Kóros vérnyomásérték - hypertonia				
I. fokozat (enyhe hypertonia)	140-159	és/vagy	90-99	2 hónapon belül***
II. fokozat (középsúlyos hypertonia)	160-179	és/vagy	100-109	Kivizsgálás, ellátás vagy ellenőrzés 1 hónapon belül
III. fokozat (súlyos hypertonia)	≥ 180	és/vagy	≥ 110	Kivizsgálás, ellátás vagy ellenőrzés 1 héten belül
Izolált diasztolés hypertonia	<140		>89	
Izolált szisztolés hypertonia (ISH)	≥ 140		< 90	

Az alkoholfogyasztás kerülendő a szívre, erekre és az egész szervezetre gyakorolt káros hatása miatt

igazolták, hogy a 18 évnél idősebb felnőttekben hipertóniát akkor állapíthatunk meg, ha három különböző időpontban, az ülő helyzetben mért vérnyomásmérés átlaga eléri vagy meghaladja a 140/90 Hgmm-es értéket. Ezért javasolt az, hogy a nap különböző szakában, otthon mért vérnyomást lejegyezzük, majd utólagos összehasonlítással levonjuk a következtetést.

A betegek 15- 30%-ánál az orvosi rendelőben mért vérnyomás magasabb, mint a beteg által (önvérnyomás- mérés) vagy az ambuláns vérnyomásmonitorral mért nappali átlagérték. Ez az úgynevezett „fehér köpeny-reakció” azért lényeges, mert akiknél tapasztalható, azoknál jelentős részében később hypertonia betegség fejlődik ki.

Hogyan mérjük a vérnyomást és hogyan diagnosztizáljuk a hipertóniát?

A vérnyomás napszaktól függetlenül kismértékű ingadozást mutat, reggel és kora este lévén a legmagasabb. Megterheléskor, azaz fizikai munkavégzés esetén

a vérnyomás jelentősen emelkedhet, ami normális jelenség. Hasonlóan emelkedik a vérnyomás stresszhelyzetben, izgalom hatására is.

A megfelelő vérnyomás mérésnek pontos szabályai vannak, melyek közül az otthoni vérnyomás mérések jó lebonyolításához a következőket érdemes kiemelni:

- Fontos, hogy a mérést jól kalibrált, szabványos és hitelesített vérnyomásmérővel (sphygmomanométerrel) végezzük.
- A manzsetta légzsákjának leg-

alább a kar átmérőjének 80%-át körbe kell fognia.

- A vérnyomást legalább 5 percig tartó nyugalmi állapotot követően mérjük.
- A mérést akkor végezzük helyesen, ha a beteg ülő vagy fekvő helyzetben, hátát megtámasztva legalább 5 percre kényelmesen elhelyezkedett, és legalább 30 perce nem dohányozott, illetve nem fogyasztott kávé.

- A vérnyomásmérő manzsettájának, illetve a karnak a szív magasságában kell lennie.

Az ülő életmód nem kedvez a szív egészségének

- Fontos odafigyelni arra, hogy a mérő manzsettájában lassan, fokozatosan (5 Hgmm másodperc sebességgel) engedjük le a nyomást.

A normál vérnyomásmásról akkor beszélünk, ha a nyugalmi állapotban és három különböző időpontban mért vérnyomáértékek átlaga 130/85 Hgmm-nél alacsonyabb. Az optimális érték 120/80 Hgmm alatt van.

Hipertóniát akkor állapítunk meg, ha a vérnyomás következetesen meghaladja a 140/ 90 mmHg. Egyetlen magasabb érték nem elegendő a diagnózis felállításához.

Természetesen e szabály alól fontos kivétel az a helyzet, amikor a magas vérnyomás jelentkezése egyértelmű végszervkárosodással jár együtt, pl. a hipertenzív sürgősségi állapot, amikor is a vérnyomás >220/125 mmHg felett van.

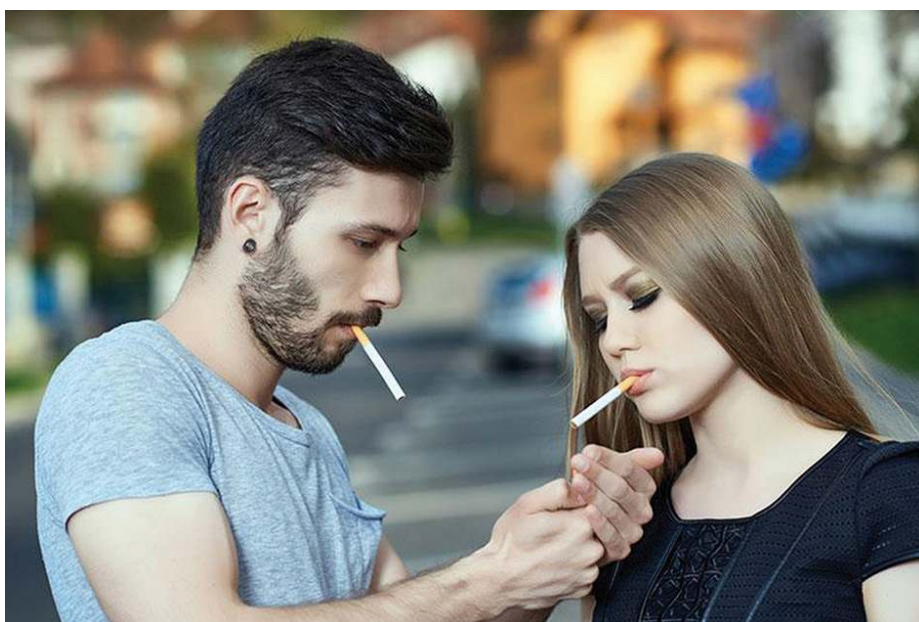
A kevésbé súlyos esetekben a hipertónia megállapítása sorozatos vérnyomásmérések eredményén alapszik, mivel az értékek igen változóak lehetnek, de idővel az átlag felé közelítenek.

A dohányzás és az alkoholfogyasztás szintén a vérnyomás emelkedéséhez vezet. Egészséges egyének esetében azonban a megterhelés megszűnését követően a vérnyomás gyorsan visszaáll a normális szintre, míg hipertóniás betegeknél ez tartósan magas marad.

A hipertónia előfordulásának gyakoriságát az életkor, a nem, a testsúly, a genetikai (családi halmozódás) illetve a földrajzi tényezők, valamint az iskolai végzettség is befolyásolják. Azonkívül bizonyos betegségek esetén – mint pl. a cukorbetegség, *alvási apnoe* (légzéskimaradás) szindróma, elhízás –, gyakoribb.

Melyek a magas vérnyomás kockázati tényezői?

- Magas vérnyomásban szenvedő közeli rokonok – öröklött hajlam
- Az előrehaladó életkor
- Túl nagy konyhasófogyasztás (NaCl) bevitel a szervezetbe
- Alkoholfogyasztás
- A testmozgás hiánya
- A stressz

Biztos, hogy a legjobbat akarják egymás számára?

További tényezők:

- A kálium-, magnézium-, és kalcium-bevitel elégtelen szintjei.
- A depresszió
- A dohányzás
- A magas koleszterinszint (240 mg/dl felett, a HDL – „jó koleszterin” – 35 mg/dl alatt)
- Férfi nem
- Súlyfelesleg, elhízás
- Cukorbetegség
- Rokonok koszorúérbetegsége, amennyiben az férfiaknál 45 év alatt, nőknél 55 év alatt jelent meg
- A bal szívkamra megnagyobbodása

A hipertónia kialakulásának gyakorisága, illetve típusai

A hipertónia rendszerint 25 és 55 év között kezdődik, míg a 20 év alatti esetek nagyon ritkák.

Úgy a kezelés mint a kivizsgálás szempontjából nagyon fontos, hogy elsődleges

sen felderítsük a magas vérnyomás okát.

Ez alapján a hipertóniát két nagy csoportra osztjuk: primer és szekunder eredetűre.

Primer hipertónia

Primer, azaz elsődleges, vagy esszenciális hipertóniáról abban az esetben beszélünk, amikor az okot, vagyis a háttérben rejtőző, kiváltó tényezőket nem sikerült kimutatni.

Az esetek 90-95 százaléka esik e csoportba.

A primer (esszenciális) hipertónia esetében fontos szerepet játszanak a genetikai azaz örökletes tényezők: pl. valamelyik

A cukorbetegség a magas vérnyomás kockázati tényezője

A magas vérnyomás csökkentése érdekében korlátozni kell a sóbevitelt

szülő, illetve más közeli rokon szenved, vagy szenvedett e betegségben.

Természetesen a környezeti faktorok szerepe is jelentős: pl. a helytelen, mozgásszegény életmód, és a túlzott alkoholfogyasztás is kerülendő, s ezen kívül oda kell figyelni a helyes táplálkozásra.

Az életmódbeli hibák és az örökletes hajlam egymás hatását felerősítik, és ez vezet a betegség

A hastájéki elhízás növeli a cukorbetegség kialakulásának, és a magas vérnyomásnak a kockázatát

kialakulásához.

Példának okáért említésre méltó a konyhasó túlzott fogyasztása, amelynek mellékhatása a víz visszatartása.

Ugyanígy, a kórosan magas vércukorszint miatt az érfalban termelődő értágító hormonok hatékonysága lecsökken.

Mechanizmusok

Számos kutatás mutatta ki azt, hogy a kórosan, hosszas ideig magas inzulin szint hatására fokozódik a vesében a só(nátrium)tartalom ami által a szervezet visszatartja a folyadékot és így kialakul a magas vérnyomás.

Több kutatócsoport megfigyelései is arra mutattak rá, hogy a vérben levő inzulin kórosan emelkedett szintje fontos szerepet játszik a magas vérnyomás kialakulásában.

A szövetek inzulin iránti érzékenységének csökkenésekor, vagyis az *inzulinrezisztencia* kialakulásakor az inzulin vérszintjének kompenzáló emelkedése csökkenti a vesében egyrészt a nátrium, másodsorban a folyadék kiválasztását, harmadsorban pedig tartósan fokozza a központi idegrendszer úgynevezett szimpatikus központjainak működését.

A konyhasóban lévő nátrium azáltal idézi elő a vérnyomás emelkedését, hogy növeli a mellékvese-hormonok okozta érösszehúzódást.

A folyadék-visszatartás vérnyomásemelő hatása viszont abban rejlik, hogy növeli a keringő vértérfogatot. A szimpatikus

idegrendszeri központok tartós túlműködése pedig tovább fokozza a szöveti inzulinrezisztenciát, ami ördögi kör kialakulásához és ezáltal a vérnyomás tartós emelkedéséhez vezet.

Tovább növeli a szöveti inzulinrezisztencia kialakulását a zsigeri elhízás, azaz a pocakosodás.

Napjaink felismerése, hogy a zsigeri (hastájékon levő) zsírsejtek olyan anyagokat választanak ki, amelyek – akárcsak az étkezés utáni átmeneti, vagy akár a tartós vércukoremelkedés – fenntarthatják, sőt fokozhatják a klinikai tünetekkel nem járó, enyhe érfali gyulladásokat.

Ezeknek az enyhe érfalgulladásoknak a tartós fennmaradása vezet az **érelmeszesedés** kialakulásához.

A magas vérnyomás kialakulásában fontos tényező a vérnyomás szabályozásában szerepet játszó vesehormonok fokozott működése, illetve a kalcium anyagcserézavara is, mivel ez fokozza az ér simaizomzatának összehúzódási készségét.

A *túlzott mértékű alkoholfogyasztás* (azaz a napi több mint 2 dl bor vagy 3 dl sör, illetve a tömény alkohol bármilyen mértékű bevitele) és, amint már említettük, a dohányzás és a stresszes életmód is emeli a vérnyomást.

A *dohányzás* nemcsak a nikotin közvetlen érösszehúzó tulajdonsága, hanem a szöveti inzulinrezisztenciát és a szabadgyök-képzést fokozó hatása miatt is jelentős vérnyomás emelkedést okozhat.

Dr. Rupárcsics-Ilyés Zsuzsanna,
belgyógyász (Ehingen,
Németország)

(Folytatjuk)

A hónap receptje

Szezámkrém (tahini)

250 g szezámmagot serpenyőben szárazon, sűrűn kavargatva pirítunk, míg világos arany színűvé válik, ügyelve, hogy a szemek ne barnuljanak vagy égjenek meg. Tálba borítva hagyjuk kihűlni, majd elektromos kávédarálón – vagy akár kézi őrlőn – ledaráljuk.

A kapott őrleményt tetszés szerint sózzuk, belekavarunk egy

Két féle szezám-mag

Szezámkrém

evőkanál olajat, egy fél citrom levét, és apránként egy-egy kis vizet, tovább kavarva vagy mixelve addig, amíg kenhető pasztává válik.

A magyar ízlésnek is nagyon megfelelő, tepertőkrém-ízű, rendkívül egészséges és tápláló növényi terméket barna kenyérre kenve, pl. sós vagy kovászos uborkával fogyaszthatjuk.

Üvegkantában, a fedelet szorosan rácsavarva a hűtőszekrényben tároljuk. Kb. egy hétig a legjobb.

A *tahini* az arab világban ismert étel. A szezámnövény eredetileg Indiából származik, és magja nagyon sok kalciumot, ugyanakkor számos egyéb ásványi só, vitamint, rostokat, jó fehérjét és egészséges olajat tartalmaz. A szezám-mag két fajta lehet: fehér vagy fekete. A közel-keleti konyhában hántolva használják, míg a távol-keletiek a receptjeiben főleg hántolatlanul. Nálunk hántolt állapotban kapható, pl. a Kaufland

A szezám termése

nagyáruházban, ahol 1 kg ára 20 lej körül van.

Utam Istennel

Enyedi Brigittának hívnak, és 1989-ben születtem Kolozsváron.

Tizenkét éves voltam, amikor 2001-ben családuink Mérába költözött, ahol máig is lakunk. Nyolcadikig itt jártam iskolába, majd kilencediktől a Györgyfalvi negyedi Mezőgazdasági Szakiskolába.

Édesapám sok mindenhez ért, több vállalkozása is volt életem során. Édesanyám mindig is a kereskedelemben dolgozott. Mindkét szülőm hívő keresztény, és minket, gyermekeiket – azaz engem és négy öcsémet – is igyekeztek a Jézus Krisztus ismeretére

megtanítani. Több valásfelekezetet ismertek meg eddig, és jelenleg a kolozsvári Írisz-telepen levő Petra gyülekezetbe járunk.

Engem kiskoromtól fogva szigorúan neveltek – arra, hogy engedelmes legyek Isten Igéjének és szüleimnek. Próbáltam ennek is, meg iskolai kötelezettségeimnek is eleget tenni. Az öcsém fel-fogóképessége jobb volt, s így nekem többet kel-

Tizennyolc éves koromban

Szüleim fiataalkori képe

lett tanulnom ahhoz, hogy helyt állhassak.

Tizenöt éves voltam, amikor alámerítkeztem. Vállaltam a felnőttkeresztiséget, de ahogyan most visszatekintek, inkább azért, hogy szüleim és mások elvárásának is eleget tegyek.

Nem sokkal ezután egyre nagyobb vágyat éreztem arra, hogy én is olyan legyek mint a többi fiatal. Kolozsvárról, az iskolából hazajöve, miután a leckéimet elvégeztem, szokásommá vált kimenni a falu központjában levő teraszra,

ahol azután az estét az ott összegyűlt fiatalokkal töltöttem.

Nem ittam, nem is dohányoztam, és sokat beszélgettünk – ám lassan egyre jobban belemelegedtem ebbe a társaságba, ahova inkább olyan fiúk jártak, akik az iskolát nem veték valami komolyan. Már akkor észrevettem,

hogy a szorgalmasabb fiatalok csak hétvégén jöttek közénk, de mi naponta ott voltunk.

Hamarosan lett egy velem egykorú barátom is, majd egy másik, és e kapcsolatokban sajnos túl messzire mentem, azt cselekedve, amiről jól tudtam, hogy Isten bűnnek tart.

Most már tisztán látom, mennyire ostoba és naív voltam, belevetve magam az ilyenfajta életmódba, amelynek csak az lett az eredménye, hogy az évek folyamán egymás után következő ba-

rátaim – akiket inkább a külsőm vonzott, de valójában nem szerettek – kihasználtak, majd otthagytak.

E periódusban a szüleimmel való kapcsolatom is nagyon megromlott: minden kérésükre nemet mondtam, állandóan feleseltem, lázadoztam, teljesen az önzés rabjává válva.

Tizenhét éves voltam, amikor rettenetes változás állt be az életemben.

Először rosszul lettem, majd lees-

tem, és tehetetlenül rázkódtam. A krízisek mindennapossá váltak: éjjel is, nappal is rámtörtek, buszban, utcán, iskolában, otthon. Már az egész falu tudta... Mi lehet ez?

Az orvosok epilepsiát állapítottak meg, és elkezdődött a gyógyszeres kezelés. De az sem használt: a krízisek tovább folytatódtak. Megtörtént, hogy a lépcsőn zuhantam le, és annyira bevertem a fejem, hogy amikor magamhoz tértem, emlékezetki-eséseim kezdtek lenni.

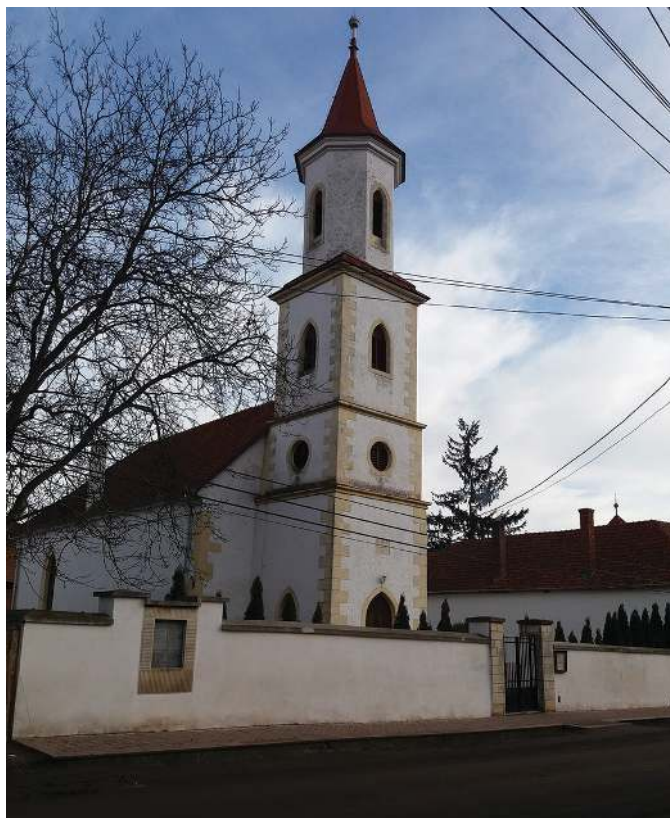
Tanulni próbáltam – de a betegség természetéből adódóan is – a tanultak nagy részét elfelejtettem.

Ugyanakkor, az életem tovább folyt. Továbbra is vágytam a fiatalok közé, és ha jobban voltam és szépen felöltöztem, nem látszótlak az esésekkor szerzett sérüléseim, és így egyes fiúk továbbra is vonzóknak találtak.

Huszonkét évesen Szucságban kaptam munkát, egy műhelyben, de csak néhány hetet tudtam itt dolgozni, mivel újra erős krízisek jöttek rám. Észrevettem, hogy ha nyugodt voltam, nem volt semmi bajom, azonban nyugtalanság, stresszelő helyzetek esetén a krízisek megint jelentkeztek.

2014-ben, különböző, idegileg megterhelő eseményeket követően, nagyon súlyos roham miatt kómába kerültem, és így szállítottak be a kolozsvári ideggyógyászat sürgősségi osztályára. Az orvosok kevés esélyt láttak a túlélésemre, de szüleim, hívó barátaink és több lelkész imádkozott értem, és végül néhány nap múltán megébredtem.

Ugyanakkor állapotom továbbra is nagyon súlyos maradt. Egyáltalán nem tudtam mozogni, teljesen le voltam paralizálva. A szüleim etettek, gondoztak. Egy hónapon át az orvosok különböző gyógyszereket, perfúziókat

A mérai református templom

próbáltak ki, míg végül kiderült, melyik gyógyszer és vitamin kombináció a legjobb.

Ezt követően hazahozták, és édesanyám, a munkából kimaradva, egy éven át itthon maradt velem és ápolt.

Nagyon lefogytam, alig tudtam megmozdulni. Akik láttak, úgy gondolták: egész életemre nyomorék maradok. A lelkesek többször meglátogattak, továbbra is imádkoztak érettem és azt mondták: Istennek bizonyosan terve van az életemmel. Ez három évvel ezelőtt volt.

Valóban, ha ma elgondolkozom, nekem is ezt kell mondanom: kell lennie egy oknak, amiért Isten megőrizte az életemet.

Ott a betegágyamon, édesapám bátorítására elkezdtem ol-

Ma már tudom, hogy Isten szeretete őrizte meg életemet

vasni a Bibliát. Azelőtt is olvastam, de keveset értettem belőle. Most azonban könyörögtem Istenhez, és egyre többet felfogtam az Igéből. Másrészt lassanként jobban lettem, és bár nehezen, de újra járni kezdtem.

A Diakónia Alapítvány mérai szeretetotthona

Édesanyámnak újból munkába kellett állnia, és így egyedül maradtam otthon, amit egyáltalán nem szeretek. Próbáltam hasznosá lenni mások számára: át-átmentem a szomszédba, látogattam az időseket, és éreztem, hogy szeretem őket, és van türelmem hozzájuk.

Megpróbáltam a kalotaszegi gyöngyfűzést is megtanulni, és itthon is segíteni, amit tudok.

Ma is gyenge vagyok, de szeretek különböző felekezetekhez ifjúsági alkalmakra, Bibliaórákra eljánni, és már több helyen biznyságot tettem mások előtt arról,

amit Isten megengedett az életemben.

Kedves Olvasók! Kíváncsom nektek, ne vegyétek félvállról az életet.

Kedves Fiatalok! Vegyétek komolyan a tanulást,

és engedelmeskedjete szüleiteknek! Ugyanakkor kutassátok Isten Igéjét, és éljete aszerint.

Gondoljuk meg: egyikünk sem tudhatja, mit hoz számára a holnap...!

Végezetül, két kedvenc igeversemmel búcsúszom tőletek:

„Isten a mi oltalmunk és erősségünk, igen biztos segítség a nyomorúságban.” (Zsoltár 46:2)

„Akiket én szeretek, megfeddem, és megfenyítem: légy buzgóságos azért, és térj meg.” (Jelenések 3:19)

Enyedi Brigitta, Méra

Felújított mérai öregház

Kalotaszegi Angolóra

Koala mackó, Ausztrália

A második lecke írásbeli házi feladatának megoldása:

1). – Oh, hello Cathy!

– Hello, Helen! Please come in!

– Thank you. A cup of tea?

– Oh, yes, please.

– With honey?

– Yes, please.

– A cookie?

– No, thanks.

2). They are our children, Jimmy and Ethel.

3). They are my guests, Peter and Mary.

4). He is our son, David.

5). She is our daughter, Ann.

6). She is my wife, Linda.

Thank you very much!

Lesson three / Lesszän θrí / Harmadik lecke

I am from Hungary. I am Hungarian.

You are from Romania. You are Romanian.

He is from England. He is English.

She is from the U.S.A. She is American.

Áj em fram Hangäri. Áj em Hángériän.

Jú ár fram Ruméjniä. Jú ár Ruméjniän.

Hi iz fram Ingländ. Hi iz Inglis.

Si iz fram ðä Jú-Esz-Éj. Si iz Ämerikän.

Én Magyarországról vagyok. Én magyar vagyok.

Te Romániából vagy. Te román vagy.

Ő (a férfi) Angliából van. Ő angol.

Ő (a nő) az Amerikai Egyesült Államokból van (United States of America / Júnájtíd Széjtsz av Ämeriká). Ő amerikai.

We are from Canada. We are Canadian.

You are from Germany. You are German.

They are from Holland. They are Dutch.

Ui ár fam Kenädä. Ui ár Känéjdiän.

Jú ár fram Dzsärmäni. Jú ár Dzsärmän.

ðéj ár fram Halländ. ðéj ár Dács.

Mi Kanadából vagyunk. Mi kanadaiak vagyunk.

Ti Németországból vagytok. Ti németek vagytok.

Ők Hollandiából vannak. Ők hollandok.

Megjegyzések – Observations (Abszärvéjsänz)

- Az angolban az *r* hang nagyon sokszor alig halatszik, inkább csak oda gondoljuk. Ilyen a Hungary-Hungarian, Germany-Germanian, America-American, az *are* ige (pl. We are, You are), stb.
- A *you* (*jú*) személyes névmás egyes és többes számot is kifejez, azaz *te* és *ti* jelentéssel is bírhat. Tehát a szövegkörnyezettől függ az, hogy a *You are* jelentése *Te vagy*, avagy *Ti vagytok* lesz.
- A nemzetiséget általában az *-n* vagy *-an* raggal képezzük az ország nevéből: Romania – Romanian, Hungary – Hungarian, America – American, Germany – German, Russia – Russian (*Rássä* – *Rässän*). De vannak kivételek is. Pl. England – English, Holland – Dutch, France – French (*Fransz* – *Frencs*), Ireland – Irish (*Äjärlend* – *Äjris*), Switzerland – Swiss (*Szuicärlend* / *Szuiisz*: Svájc – svájci), stb.

- A magyar nyelvtől eltérően, a nemzetiséget – az ország nevéhez hasonlóan –, mindig nagybetűvel kezdjük. Például: They are from **H**ungary. They are **H**ungarian. (Ők **M**agyarországról vannak. Ők **m**agyarok.)

Gyakorlat

Olvassuk el többször a fenti szöveget a kiejtéssel, majd a magyar fordítással együtt. Ezután takarjuk le a kiejtést, és úgy próbáljuk elolvasni az angol szöveget. Tegyük meg többször. Olvassuk el újból, figyelmesen, a magyar fordítással együtt. Takarjuk le az angol szöveget és csak a magyar fordítás alapján próbáljuk azt visszamondani. Tegyük meg még egyszer.

Figyelem!

A kérdőforma megalkotása

Ha a kijelentő mondatból kérdést szeretnénk alkotni, akkor az alany (jelen esetben a személyes név-

más) és az állítmány (jelen esetben a *lenni* ige valamely formája) helyet cserél. Például:

Kijelentő alak:

I am from Transylvania. **I am** Transylvanian. / *Áj em fram Trensziľvéjniä. Áj em Trensziľvéjniän.* / Én Erdélyből vagyok. Én erdélyi vagyok.

Vagy:

He is from Switzerland. **He is** Swiss. / *Hi iz fram Szuicärlend. Hi iz Szuissz.* / Ő (a férfi) Svájcban van. Ő svájci.

Kérdő alak:

Am I from Transylvania? **Am I** Transylvanian? (Azaz: Erdélyből vagyok-e? Erdélyi vagyok-e?), vagy:

Is he from Switzerland? **Is he** Swiss? (Azaz: Ő Svájcban van-e? Ő svájci?)

A válasz lehet *igenlő* vagy *tagadó*:

– Yes, I am. Vagy: – No, I'm not. (*Jesz, Áj em. /Näu, Ájm nat.* Magyarul: Igen, az vagyok. Vagy: Nem, nem vagyok.)

Avagy: – Yes, he is. No, he isn't. (*Jesz, hi iz. /Näu, hi izänt.*)

Megjegyzések:

Az *I'm* az *I am*, az *isn't* pedig az *is not* rövidített formája. Ugyanígy, az *aren't* az *are not* (*áränt/ár nat*) rövidítése.

Az *I* (Én) névmást mindig (a mondat elején és aközben is) nagybetűvel írjuk.

A következőkben tekintsük át e minta szerint a *lenni* (to be) igét sorban mindhárom személyben, egyes és többes számban. Olvassuk el figyelemmel két-háromszor, tekintetbe véve a már megadott kiejtési formákat.

I am from Hungary. I am Hungarian.

– Am I from Hungary? Am I Hungarian?

– Yes, I am./No, I'm not.

You are from Romania. You are Romanian.

– Are you from Romania? Are you Romanian?

– Yes, you are./ No, you aren't.

George Square (György Tér), Glasgow, Skócia

He is from England. He is English.

– Is he from England? Is he English?

– Yes, he is./No, he isn't.

She is from the U.S.A. She is American.

– Is she from the U.S.A.? Is she American?

– Yes, she is./No, she isn't.

We are from Canada. We are Canadian.

– Are we from Canada? Are we Canadian?

– Yes, we are./No, we aren't.

You are from Germany. You are German.

– Are you from Germany? Are you German?

– Yes, you are./No, you aren't.

They are from Holland. They are Dutch.

– Are they from Holland? Are they Dutch?

– Yes, they are./No, they aren't.

Most pedig a fenti kijelentő mondatok mindegyikét tagadó mondattá alakítjuk:

Tagadó alak:

I'm not from Hungary. I'm not Hungarian.

You aren't from Romania. You aren't Romanian.

He isn't from England. He isn't English.

She isn't from the U.S.A. She isn't American.

We aren't from Canada. We aren't Canadian.

You aren't from Germany. You aren't German.

They aren't from Holland. They aren't Dutch.

Gyakorlatok:

- Olvassuk el figyelmesen és hangosan az összes fenti kijelentő, kérdő és tagadó mondatot két-háromszor, tekintetbe véve a már megadott kiejtési formákat.

Nymph tó, Rocky Mountains (Sziklás Hegység), Egyesült Államok

- Kérdezzessük egymást a családban a fentiek alapján: képzeljük el, hogy különböző országokból valók az ismerőseink, és mi is, és ezek szerint válaszoljunk, amikor gondolunk valakire. Pl: – Ferenc – London! – Where is he from? – He is from London? (stb.)

– Most pedig ismételjünk:

I am – Én vagyok	We are – Mi vagyunk
You are – Te vagy	You are – Ti vagytok
He is/She is – Ő (van)	They are – Ők vannak

Figyeljük meg:

George is my friend. /Dzsórdzs iz máj frend. / György az én barátom.

He is my friend. / Hi iz máj frend. / Ő az én barátom.

Helen is my wife. / Helän iz máj uájf. / Ilona az én feleségem.

She is my wife. / Si iz máj uájf. / Ő az én feleségem.

Robert and Susan are my(our) children. / Rabärt end Szjúzän ár máj(áuär) csildrän. / Róbert és Zsuzsa az én(a mi) gyermekeim(nk).

They are my (our) children. / Ďěj ár máj(áuär) csildrän. / Ők az én(a mi) gyermekeim(nk).

Számoljunk!

One – 1 (uán)	Seven – 7 (szevän)
Two – 2 (tú)	Eight – 8 (éjt)
Three – 3 (θrí)	Nine – 9 (nájñ)
Four – 4 (fór)	Ten – 10 (ten)
Five – 5 (fájv)	Eleven – 11 (ilevän)
Six – 6 (sziksz)	Twelve – 12 (tuelv)

Homework (häumuä:k – házi feladat)

◆ Fordítsuk le angol nyelvre:

1). – Hello! Kérlek, gyere be! Foglalj helyet!

– Köszönöm.

– Hova való vagy?

– Romániából vagyok.

– Román vagy?

– Nem, nem vagyok.

Magyar vagyok.

– És a feleséged? (And **your** wife?)

– Ő nincs Romániából. Ő Magyarországról van.

2). Péter és Mária a mi vendégeink. Ők Angliából vannak. Ők angolok.

3). Hans az én barátom.

– Hova való ő? Németországból van?

– Nem, nincs. Ő Zürich-ből van. Ő svájci.

3). – Ethel a mi barátunk.

– Hova való ő? Angliából van?

– Nem, nincs.

– Az Egyesült Államokból van?

– Igen. Ő amerikai.

4). – Ő az én férjem, János, és ők a mi gyermekeink: a mi fiunk, Péter, és a mi lányunk, Erika.

– Hova valók vagytok ti? Magyarországról vagytok?

– Nem, nem vagyunk Magyarországról. Erdélyből vagyunk. Mi erdélyiek vagyunk.

– Románok vagytok?

– Nem, nem vagyunk. Magyarok vagyunk.

Köszönjük szépen!

Figyelem!

A fenti házi feladat megoldását beküldhetik a szerkesztőség címére postán vagy e-mailben. Azokat, akiknek munkája legalább 75 százalékban helyes, könyvjutalomban részesítjük.

Sok sikert!

Végezetül egy bibliai Igével búcsúzunk:

„I am the bread of life.” / Ájem ěä bred av lájf. / Én vagyok az életnek kenyere. (John 6:48 – Dzsán sziksz fórti-éit).

(J.E.)

A nagy küzdelem

A kereszténység története

(3. rész)

Jeruzsálemnek a 70. év augusztusában történt lerombolását követően, Titusz hadvezér (39-81) az ostrom idején el nem pusztult, foglyul ejtett zsidók közül sokakat gladiátorjátékok közben mészároltatott le, másokat pedig rabszolgának adott el. Miután beutazta a keleti tartományokat, a következő év nyarán hazatért Rómába, ahol apja, Vespásziánusz császár, társuralkodójává tette.

79-ben, apja halálát követően császárrá választották, ám rövidesen, csupán két év múlva, 81-ben, egy hirtelen támadt betegségben meghalt. Öccse, Domitiánusz (51-96, princeps: 81-96 között) követte a trónon, akinek az uralkodása alatt lángolt fel újra a Néró

császársága idején elkezdett keresztényüldözés.

Domitiánusz, becsvágyó lévén, a birodalom megvédésén túlmenően, számos háborút folytatott (pl. a germánok és dákok ellen is) főleg azért, hogy így hírnévre tehessen szert. Egyre több pénzre lévén szüksége, bárkit megfosztottak vagyonától, akit felségsértéssel lehetett megvádolni.

Ugyanakkor, ezzel egyidőben Domitiánusz már a „*Dominus et Deus*” (Úr és Isten) címet is kikövette magának.

A hűséges zsidók és a keresztények ezt hitük természetéből fakadóan nem fogadhatták el, így őket általánosan felségsértéssel lehetett vádolni, ami lehetővé tette a császárnak, hogy – az ezen

csoportok iránti rokonszenv vádjával – kimondja azon személyek száműzetését vagy kivégzését, akik útjában álltak vagy akiknek vagyonára áhítozott.

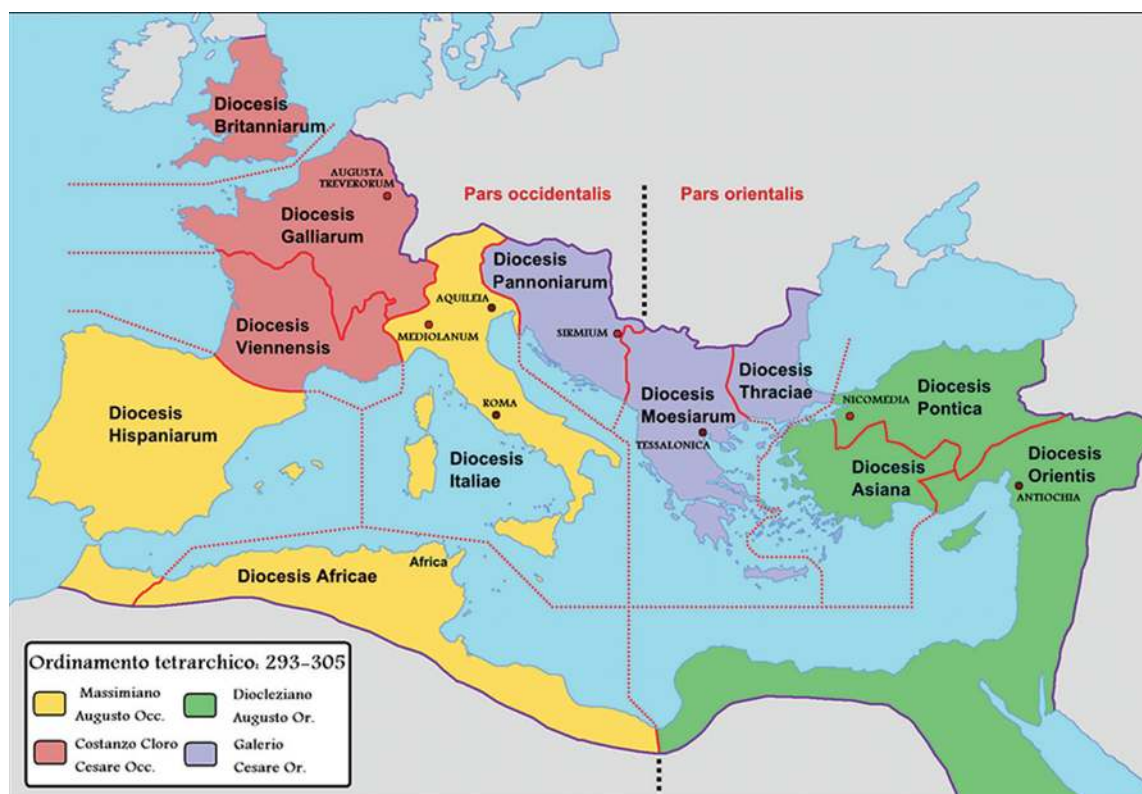
Azonban, mivel egyre despotikusabban viselkedett, végül mind a megfélemlített szenátus, mind a saját baráti köre ellene fordult, és végül felesége beleegyezését is megnyerve, meggyilkolták.

Az üldözés Trajánusz (53-117, uralom: 98-117) császár uralkodása alatt folytatódott. Az ifjabb Plinius, Pontusz és Bithinia helytartójának a császárhoz írt levele alapján, a keresztényeket egyenként a pogány istenek imádatára kényszerítették, és ha erre nem voltak hajlandóak, akkor kivégezték őket.

A mindenkori probléma mindig is a keresztények „istentelen” felfogása volt. Mivel ők megtagadták Róma „dicső” isteneinek és az istenként tisztelt mindenkori császárnak követelt hódolatot, kihívták a tiszta életmódjukat amúgy

Keresztény mártírok utolsó imája a római arénában. Jean-Léon Gérôme (1824-1904) francia festő műve

Dioklétianusz négy részre osztotta birodalmát, amelyek felett két augusztusz (ő és Maximiánusz), és két, kisebb rangú cészár (Constantius Chlorus –ő volt Nagy Konstantin édesapja –, és Galerius) uralkodott

sem tűrő, bünszerető pogányok gyűlöletét, akik szerint a Krisztus követői egy „babonába” vetik hitüket – a Pilátus alatt megalázó módon kivégezett zsidó emberbe, a názáreti Jézus Krisztusba.

A tudatlan, félrevezetett nép számos esetben mindenféle elemi csapásért is – árvíz, éhség, ragályos betegségek – az isteneknek kijáró imádatot megtagadó keresztényeket vádol, akik ezáltal felgerjesztették ezen hatalmak jogos haragját.

A kívülállók szemével

Az következőkben – a pogányok Krisztusról és követőiről alkotott véleményének megértése végett – részleteket idézünk néhány, akkori időkből fennmaradt dokumentumból.

Az alábbi sorok Tacitusz (55-120) római történetíró és szenátor Évkönyvek című művéből származnak, ahol leírja, miként bánt

Néró a keresztényekkel, miután a Róma felgyújtásának gyanúját rájuk terelte (i.sz. 64-ben).

„Ezért, a híresztelés elhallgattatása végett Néró másokat tett meg bűnösnek, és a legválogatottabb büntetésekkel sújtotta azokat, akiket a sokaság bűneik miatt gyűlölt, és Christianusoknak nevezett. Christust, akitől ez a név származik, Tiberius uralkodása alatt Pontius Pilatus procurator kivégeztette, de az egyelőre elfojtott vészes babonaság újból előtört, nemcsak Júdeában, e mételey szülőhazájában, hanem a Városban [Rómában] is, ahová mindenünnen minden szörnyű és szégyenletes dolog összefolyik, és hívekre talál.

Így hát először azokat fogták össze, akik ezt megvallották, majd az ő vallomásuk alapján, a

hatalmas sokaságra nem is annyira a gyűjtogató vádját, mint inkább az emberi nem gyűlöletét bizonyították rá. És kivégzésüket még csúfsággal is tetézték, hogy vadállatok bőrébe burkoltan, kutya marcangolásától pusztuljanak, vagy keresztre feszítve, és amikor bealkonyodott, meggyújtva éjszakai világításul lángoljanak. Nero a kéréseit ajánlotta fel e látványos-

ság céljára, és cirkuszi játékokat rendezett, amelyen kocsisruhában a nép közé vegyült, vagy kocsi szállott.” (Publius Cornelius Tacitus: Annales, XV. Könyv, 44. Fejezet. Tacitus összes művei, Magyar Elektronikus Könyvtár)

Most pedig a már említett ifjabb Plinius (61-113) Trajánusz császárhoz írt, kb. 111-ben kelt leveléből idézünk:

„Megkérdeztem tőlük, keresztények-e. Azokat, akik kereszténynek vallották magukat, másodszor és harmadszor is megkérdeztem, és büntetéssel fenyegettem meg őket. Akik még ezután is kitartottak, azokat kivégeztettem. Mert meggyőződésem, hogy függetlenül vallomásuk tartalmától, makacsságukért és csökönyösségükért megérdemelték ezt a büntetést.

Másokat, akik ugyanebben a tébolyban szenvedtek, csak bűnösnek bélyegeztem, és Rómába szállítottam, mivel római polgárok voltak. Majd a törvényszéki eljárás során, már amint történni szokott, mások ellen is fölmerült ez a vád, úgy, hogy több eset került előm.

Kaptam egy névtelen följelentést (libellus sine auctore), amelyben sok név szerepelt. Akik kijelentették, hogy nem keresztények, és nem is voltak azok, amennyiben útmutatásom szerint az istenekhez fohászkodtak, és képmásod előtt, amelyet erre a célra az istenszobrokkal együtt odaállítottam, tömjén- és boráldozatot mutattak be, és azonkívül káromolták Krisztust – márpedig az igazi keresztények ilyesmire állítólag semmi áron sem kényszeríthetők – azokat elbocsátottam.

Mások, akik a névsorban szerepeltek, bevallották, hogy keresztények, de ezt hamarosan visszavonták; csak voltak, de már nem azok; egyesek három, mások még több, sőt egyik-másik már húszt esztendeje nem. Ezek mind áldozattal tisztelték képmásodat és az istenek szobrait (imago tua deorumque simulacra), és káromolták Krisztust (Christo male dixerunt).” (Caius Plinius levelei, X. könyv, 96. levél.)

Végezetül pedig tekintsük meg a görög származású cinikus filozófus, Szamoszatai Lukiánosz (125-180) e témáról írt sorait:

„A keresztények, mint tudod, a mai napig egy embert imádnak –

egy különleges személyiséget, aki bevezette szokatlan szertartásait, és ezért keresztre feszítették. (...) Azután eredeti törvényadójuk még azt is belevéste az elméjükbe, hogy áttérésük pillanatától kezdve egymás testvérei; és megtagadják Görögország isteneit, és a keresztre feszített bölcsét imádják, és az ő törvényei szerint élnek. Mindezt hitből teszik, aminek eredményeképpen minden világi vagyont egyformán megvetnek, és közös tulajdonnak tekintenek.” (Szamoszatai Lukiánosz, Peregrinus haláláról, 11. fejezet, 13. oldal)

Miért...?

A keresztények üldözése változó hevességgel, időnként fel-fel lángolva tartott a második és harmadik század Római Birodalomában, miközben számos császár váltogatta egymást. De vajon miért engedte meg Isten mindezt?

Jézus ekként figyelmeztette tanítványait:

„Nem nagyobb a szolga az ő uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldöznek majd...” (János 15:20)

Másrészt, Dániel 12:10-ben ezeket olvassuk:

„Megtisztulnak, megfehérednek, és megpróbáltatnak sokan, az istentelenek pedig istentelenül cselekesznek...”

Pál apostol pedig kijelenti:

„De mindazok is, akik kegyesen akarnak élni Jézus Krisztusban, üldöztetni fognak. A go-

nosz emberek pedig és az ámitók nevednek a rosszasságban...” (2 Timóteus: 12-13)

A bűn természete megkéri, hogy a bűnös világ ösztönösen kivesse magából azt, amiről érzi, hogy nem hozzá tartozik. Jézus erről így szólt tanítványaihoz:

„Ha e világból volnátok, a világ szeretné azt, ami az övé, de mivel nem vagytok e világból, hanem én választottalak ki magamnak titeket e világból, azért gyűlöl titeket e világ.” (János 15:19)

Az Egyházat érő üldözés megtisztította annak sorait azoktól, akik szívük mélyén nem adták át teljesen magukat Istennek. Ezek nem vállalták a vagyonuk elvesztését, a kiközösítést, a kínzásokat és a halálnak kálváriáját, és így inkább megtagadták Krisztust.

Elítéljük-e őket?

Mi vajon mit tennénk, ha holnap egy hasonló üldözés támad-

Római keresztények kínhalála. Antonio Tempesta (1555-1630) illusztrációja a *Trattato degli instrumenti di martiro...* című, 1591-ben készült műben

na? Fel vagyunk-e bármire készülve? Átadtuk-e szívünket Őneki?

A nyomorúságban Isten mellett kitartók jelleme azonban megtisztult és megfehéredett. Amint a fiatal korában sok igazságtalanságot és üldözést elszenvedett Dávid király is mondja:

„Jó nékem, hogy megaláztál, azért, hogy megtanuljam a Te rendeléseidet.” (Zsoltár 119:71)

Ugyanakkor, a keresztények ki-ontott vére magvetésként hatott. Követőinek bátorságát, és gyilkosaik iránti megbocsátó szeretetét látva, számos pogány ember adta át életét ennek az „új” istennek, Krisztusnak.

Másrészt, Krisztushoz vonzotta őket az is, hogy a keresztények, az evilági gazdagságot megtagadva és az Isten szeretetétől hajtva, vagyongözösséget vállaltak:

„A hívők sokaságának pedig szíve-lelke egy vala, és senki semmi marháját nem monda magáénak, hanem nékik mindenök köz vala.” (Cselekedetek 4:32)

Gyakoroljuk már ma az Isten mellett való kitartást, igazi szeretetben élve egymással, és megtagadva minden bűnös kompromisszumot (megalkuvást). Szenvedjük el békeességben az emiatt minket érő veszteségeket – azért, hogy mi is megfehéríttessünk, avagy, a kelő pillanatban a legnagyobb áldozatra is készen állhassunk, ha az Úr ezt megengedné számunkra.

Tovább...

Most pedig következzenek a Trajánusz után élt, és az üldözésben leginkább kitűnt császárok: Marcus Aurelius (121-180, uralom: 161-180), Septimius Severus (146-211, uralom: 193-211), Decius (200-251, uralom: 249-251), Valerianus és Gallienus társascsászárok (uralkodtak 253-tól 260-ig, illetve 268-ig), Diocletianus (244-311,

uralom: 284-305) és végül Maxentius (278-312, uralom 306-312).

Maxentius csapatai felett a trónjára törő Nagy Konstantin¹ (aki az általa uralt területeken már évek óta kedvezett a kereszténységnek) arat győzelmet 312 októberében, Rómától nem messze, a Milvius hídi csatában. Maxentius életét veszíti a harcban, és a hatalmat Rómában is átvevő Konstantin a következő évben, 313-ban kiadja a keresztény vallást engedélyező Mediolanumi (Milánói) rendeletet.

¹ Élt 272-337 között, uralkodott: 306-tól 337-ig.

Ezzel gyakorlatilag véget is ér a keresztényeket a pogány római államhatalom részéről ért üldözése, de csak azért, hogy később egy váratlan irányból támadjon fel újra, sokkal hevesebben és sokkal hosszabb ideig.

(Jancsó Erik,
Szászfenes)

(Folytatjuk)

Kedves Olvasók!

Lapunk további nyomtatása érdekében szívesen fogadjuk támogatásukat, melyet a lap kézbesítésekor lapterjesztőinknek nyújthatnak át. A lap minimális előállítási önköltsége egy évre, azaz a 2017 május – 2018 április időszakra **20 lej**.

Ugyanakkor köszönjük az eddigi hozzájárulásokat. Áldás, békeesség mindenkinek!

Kalotaszeg: Nádasmente: Kisbács, Szucság, Méra, Vista, Türe, Mákó, Bogártelke, Daróc, Inaktelke, Egeres-Gyártelep, Egeres-falu, Jegenye. **Peremvidék:** Kajántó és Györgyfalva. **Havasalja és környéke:** Szászfenes, Magyarlóna, Magyarfenes, Tordaszentlászló, Léta, Gyalu, Magyarkapus, Kiskapus, Gyerővásárhely. **Felszeg:** Gyerőmonostor, Körösfő, Sárvásár, Nyárszó, Bánffyahunyad, Kalotadamos, Jákótelke, Magyarvalkó, Kalotaszentkirály, Magyarókerke. **Alszeg (Almás völgye):** Ketesd, Bikal, Zsobok, Sztána, Farnas, Kispetri, Nagypetri, Váralmás, Bábonny, Középlak, Zsombor.

Kalotaszeg Reménye

Szerkesztő: **Jancsó Erik**

E-mail:

kalotaszegremenye@gmail.com

Minden eddigi lapszám elolvasható és ingyenesen letölthető a

www.kalotaszegremenye.ro honlapról.

Tel: **0749 021 935**

Postacím: 400 107 Cluj-Napoca (Kolozsvár), str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12 (szám)

Bankszámla: Asociația „Pro Scriptura”. Conturi Banca Transilvania: RO 72 BTRL RON CRT 0383 906 901 (lejben), RO 22 BTRL EUR CRT 0383 906 901 (euróban).

ISSN/ISSN-L: 2501-3041

Készült: a *Viața și Sănătate* Kiadó nyomdájában (Cernica út 101, Pantelimon, Ilfov megye)

A *Kalotaszeg Reménye* egy magánkezdemenyezésű havilap, amelynek révén az élet különböző területeit szeretnénk megvilágítani a Szentírás által, ez utóbbi jobb megismerésével együtt, kiemelve egyúttal Kalotaszeg keresztényi és szellemi értékeit is (templomok, tájak, reprezentatív épületek, Istent dicsőítő irodalmi alkotások, stb). Ugyanakkor, mivel az *Igemagyarázatok a szerkesztő és a szerzők személyes meglátását tükrözik*, bizonyos tekintetben különbözhetnek egyik vagy másik történelmi Egyház vagy egyéb felekezetek álláspontjától.

Bármikor szeretettel várjuk visszajelzéseiket, megjegyzéseiket és kéréseiket telefonhívás, SMS, e-mail avagy postai levél útján, a fenti címen. Levél esetén a borítékra kérjük írják rá:

Kalotaszeg Reménye

Ha másképpen nem jelöljük, akkor a Bibliai idézetek a *Károli Gáspár* fordításból valók.